

Libia: Koncentracja na zwalczaniu przemytu ludzi we współpracy z władzami libijskimi narazi migrantów na maltretowanie i arbitralne zatrzymania

Bruksela-Warszawa, 22 lutego 2017

**Szanowny Pan Andrzej Duda
Prezydent RP**

**Szanowna Pani Beata Szydło
Prezes Rady Ministrów**

**Szanowny Pan Witold Waszczykowski
Minister Spraw Zagranicznych**

**Szanowny Pan Mariusz Błaszczak
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji**

My, niżej podpisane organizacje pozarządowe, wyrażamy zaniepokojenie kierunkiem, w jakim zdąża polityka UE realizowana we współpracy z Libią, mająca na celu wstrzymanie ruchów migracyjnych przez Libię. Kierunek ten wyznaczony został Komunikatem Komisji dotyczącym centralnej części obszaru śródziemnomorskiego z 25.01.2017r. i potwierdzony w tekście podsumowania szczytu na

Malcie (03.02.2017r.) oraz w Konkluzjach Rady (06.02.2017r.).

Przeniesienie odpowiedzialności za kontrolę ruchów migracyjnych wzdłuż centralnej części obszaru Morza Śródziemnego na Libię nie zmniejszy skali naruszeń praw człowieka i nie ukróci przemytu. Zamiast tego przyczyni się do znacznego zwiększenia ludzkiego cierpienia i krzywdy.

Realizacja planów UE doprowadzi do zwiększenia liczby aresztowań i zatrzymań migrantów w Libii oraz do poważnych naruszeń praw człowieka.

Popierany przez ONZ rząd w Trypolisie ma ograniczony dostęp do władzy, o którą konkuruje z innymi siłami. Sama UE uważa Libię za „niebezpieczną”, a stosowana tam systematycznie przemoc wobec uchodźców i migrantów została wyczerpująco udokumentowana. Liczne raporty grup organizacji zajmujących się ochroną praw człowieka opisywały poważną i wstrząsającą sytuację w tym kraju: gwałty, tortury, egzekucje i inne formy krzywdzenia. Nasze organizacje udokumentowały przedłużające się arbitralne zatrzymania, tortury i inne przypadki maltretowania w ośrodkach, gdzie przetrzymywani są uchodźcy przechwyceni przez libijskie straże przybrzeżne.

W myśl deklaracji maltańskiej, UE miałyby „dążyć do zapewnienia właściwych zdolności przyjmowania i odpowiednich warunków dla migrantów w Libii, wraz z UNHCR (Wysokim Komisarzem ONZ ds. Uchodźców) oraz IOM (Międzynarodową Organizacją ds. Migracji)”. IOM oraz UNHCR nie tylko wydały oświadczenie, że nie będą współpracować w istniejących warunkach ale też potwierdziły, że nie posiadają bezwarunkowego dostępu do miejsc, gdzie w danym kraju przetrzymywani są migranci, co nie daje żadnej gwarancji monitorowania przestrzegania praw człowieka i poprawy warunków przetrzymywania.

Jak w danej sytuacji państwa członkowskie mogą wziąć odpowiedzialność za zatrzymywanie ludzi w Libii? Odsyłanie przez rządy państw członkowskich uchodźców do Libii oznaczałoby złamanie międzynarodowej zasady *non-refoulement*, gdyż wiąże się to z ryzykiem poważnego naruszania praw człowieka w stosunku do osób odesłanych. Widzimy więc, że przyjmowane przez Unię Europejską rozwiązania, mające na celu poszerzenie prawa libijskich władz do przechwytywania uchodźców i migrantów na morzu oraz zwracania ich do Libii, stanowią wyraźną próbę ominięcia międzynarodowych zobowiązań unijnych, z jawnym pominięciem poważnych konsekwencji, jakie może to nieść dla tysięcy mężczyzn, kobiet i dzieci.

Tworzenie podmiotów sprawujących kontrolę graniczną, łącznie z ochroną strefy przybrzeżnej, rozpowszechni jedynie zjawisko systematycznych aresztowań oraz przetrzymywania uchodźców i migrantów, narażając ich na maltretowanie i przemoc w libijskich więzieniach. Potencjalnie uniemożliwi to także poszukiwanie bezpiecznego schronienia tym, którzy uciekają przed prześladowaniami. Takie podejście spowoduje, iż ludzie, będąc ofiarami bezpośredniego naruszenia praw człowieka, zostaną skazani na dalsze i w pełni niepotrzebne cierpienia.

Chcielibyśmy wiedzieć, z kim Unia Europejska zamierza współpracować. Jak będą weryfikowani libijscy pracownicy służby granicznej? Kto będzie monitorował wszelkie czynności w obliczu dużej autonomii działania wielu podmiotów służby przybrzeżnej, ograniczonej kontroli rządu oraz braku nadzoru prawnego? W stosunku do wspomnianych podmiotów nie wprowadzono żadnych regulacji umożliwiających pociągnięcie ich do odpowiedzialności.

Koncentrowanie się na powstrzymywaniu przemytników nie powstrzyma migracji ani nie rozwiąże problemu ludzkiego cierpienia.

Najlepszym sposobem na walkę z przemytem jest ciągłe inwestowanie w krajach, z których pochodzą

migranci oraz równoległe wzmacnianie bezpiecznych korytarzy humanitarnych do Europy. Z uwagi na interes mieszkańców tych regionów wsparcie rozwojowe nie powinno bezpośrednio łączyć się z działaniami na rzecz kontroli migracji.

Decyzja przywódców UE, by skoncentrować się wyłącznie na aktywności przemytników nie zmniejszy potrzeby migrowania. Ludzie szukający schronienia przed wojną i cierpiący z powodu łamania ich praw czy braku możliwości do życia, będą dalej próbować dotrzeć do Libii i przedostać się do Europy, bez względu na to, jak wielu przemytników zostanie zatrzymanych. Dla przykładu w Nigrze ludzie zaczęli korzystać z dużo bardziej niebezpiecznych szlaków wiodących przez pustynię do Agadez. Ceny za usługi przemytników rosną, więcej ludzi ginie po drodze.

Tymczasem stworzenie bezpiecznych korytarzy humanitarnych do Europy ograniczy zapotrzebowanie na usługi przemytników, a jednocześnie znacząco przyczyni się do zmniejszenia śmiertelności w drodze przez Morze Śródziemne. W dodatku spowodowałoby to wydatny spadek ponoszonych przez Unię kosztów operacji ratunkowych.

Umowa UE-Turcja nie może służyć jako przykład dobrej praktyki.

Na Szczycie Maltańskim umowa UE z Turcją jest określana jako „sukces”, ale jedynym kryterium brany pod uwagę była liczba przyjazdów do Europy, podczas gdy nie są wzięte pod uwagę koszty ludzkie tej umowy. Tysiące uchodźców i migrantów narażonych na odesłanie do Turcji, jest uwięzionych na wyspach greckich w nieludzkich i zagrażających życiu warunkach. Co ważne, wielu migrantów i uchodźców zostało zmuszonych do wybrania alternatywnych dróg lądowych i wielu z nich zmarło z wychłodzenia na terenie Grecji lub Bułgarii. Szlaki te są bardziej rozproszone, mniej oczywiste i rzadziej omawiane przez media, stąd wrażenie, że umowa UE-Turcja powstrzymała falę uchodźców.

Nie ma żadnych dowodów, że UE podjęła jakąkolwiek próbę oceny potencjalnych konsekwencji tej polityki dla ludzi, wobec których jest skierowana. Tymczasem Unia musi wziąć na siebie pełną odpowiedzialność za skutki tych działań w Libii i koszty ludzkie, jakie za sobą pociągają.

Apelujemy o:

- Zwiększanie bezpieczeństwa migracji poprzez stworzenie bezpiecznych korytarzy humanitarnych do Europy dla uchodźców i migrantów poprzez przesiedlenia, instytucję pobytu humanitarnego, wize ze względów humanitarnych, łączenie rodzin, migrację wykwalifikowanych pracowników i wize studenckie. Zachowanie prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową musi być priorytetem.
- Ponowne rozważenie rozwiązań wypracowanych podczas Szczycu Maltańskiego pod kątem poszanowania praw człowieka i prawa międzynarodowego. Prawa osób, które opuściły swoje domy w poszukiwaniu bezpieczeństwa muszą być respektowane, tak, jak zostało to ustalone w Planie Działania opracowanym w Valletcie.
- Gwarancje, że polityka graniczna Unii Europejskiej chroni ludzi i ich prawa, a nie cel, jakim jest wstrzymanie ruchów migracyjnych. Powinna ona respektować podstępne prawa i wolności oraz zaspokajać potrzebę bezpieczeństwa różnych grup ludzi, a w szczególności najbardziej narażonych na prześladowania.
- Wzięcie pod uwagę dowodów wskazujących na poważne naruszenia praw człowieka w Libii i powstrzymanie się od jakichkolwiek działań, które mogłyby prowadzić do przymusowego zawracania ludzi do tego kraju. Przyjęte obecnie regulacje są sprzeczne z zasadami prawa, w tym z zasadą *non-refoulement* i mogą prowadzić do naruszeń praw człowieka.
- Rzetelną analizę sytuacji prawnej migrantów w Libii i ryzyka, jakie tam ponoszą oraz oceny

efektów działań podjętych przez UE. Niezbędne jest również wsparcie agencji międzynarodowych czuwających nad respektowaniem przez państwo libijskie praw człowieka.

- Wdrożenie szczególnych procedur mających na celu identyfikację i ochronę grup najbardziej wrażliwych, tj. dzieci, osób niepełnosprawnych, ofiar tortur lub przemytu oraz osób narażonych na dyskryminację.

Z chęcią odpowiemy na wszelkie pytania, wątpliwości i uwagi. Serdecznie zapraszamy do kontaktu.

Łączymy wyrazy szacunku,

Niżej podpisane organizacje

Act Alliance, Act alliance EU, Action for Equality, Support, Antiracism (KISA), Aditus, Agisra e.V, Aitima, Amici dei Bambini, Amnesty International, Amref Health Africa, ARCI, ARCS Culture Solidali, Asociación Por Ti Mujer, Association Afrique Culture Maroc, Association for Integration and Migration, Association for the Social Support of Youth (ARSIS), Associazione Italiana Donne per lo Sviluppo (AIDOS), Associazione per gli Studi Giuridici sull'Immigrazione (ASGI), Associazione Universitaria per la Cooperazione Internazionale (AUCI), Asti, Austrian Red Cross, BAG Asyl in der Kirche , Ban Ying, Caritas Europa, CEFA, Centro Informazione e Educazione Allo Sviluppo Onlus (CIES), CIRÉ asbl, Comunità Volontari per il Mondo (CVM), CONCORD Sweden, Consorzio ONG Piemontesi (COP), Cooperazione e Solidarietà Internazionale (AOI), Cooperazione Internazionale Sud Sud (CISS), Cooperazione per il mondo in via di sviluppo (COMI), Cooperazione per lo sviluppo dei paesi emergenti (Cospe Onlus), Coordinamento Italiano network Internazionali (CINI), Detention Action UK, European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA), European Network Against Racism (ENAR), European Network of Migrant Women, Fachstelle Frauenhandel und Frauenmigration (FIZ), Fédération internationale des droits de l'Homme (FIDH), Federazione Organismi Cristiani di Servizio Internazionale Volontario, Greek Forum of Refugees , het Wereldhuis, Immigrant Council of Ireland, International Catholic Migration Commission Europe (ICMC), Jesuit Refugee Service Europe (JRS), La Cimade, La Strada International , Médecins du Monde, Medibüro Kiel e.V. , Menedék - Hungarian Association for Migrants, Migrant Rights Centre Ireland (MRCI), Migrant Voice, Missing Children Europe, Naga Onlus, Open Society European Policy Institute, PAX, Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM), Prodocs, Progetto Mondo, Red Acoge, Réseau Education Sans Frontières (RESF), Segreteria Società Italiana di Medicina delle Migrazioni (S.I.M.M.), Serviço Jesuíta aos Refugiados (JRS Portugal), Sonia, Stichting Ros, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Terre des Hommes, The Research, Centre on Asylum and Migration (IGAM), Un ponte per.